

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 12582

Tarih : 30.06.2025

30205

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın TBMM İçtüzüğü 'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca *Adalet Bakanı Yılmaz TUNÇ* tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim 30.06.2025.

Gülderen Varli

Van Milletvekili

Cezaevleri, yalnızca bireyin fiziki özgürlüğünün sınırlandığı yerler değil; aynı zamanda ifade, kimlik ve kültürel haklarının da kısıtlandığı kapalı sistemlerdir. Bu sistemler, erkek mahpus varsayımıyla şekillendiği için kadın mahpuslar açısından ek hak kayıplarına ve görünmeyen mağduriyetlere yol açmaktadır. Van T Tipi Kapalı Cezaevi'nde yaşanan son uygulamalar, bu durumun çarpıcı bir örneğini sunmaktadır.

8 Mart 2025 tarihinde, Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle yüksek sesle şarkı söyledikleri gerekçesiyle altı kadın mahpusa — Hividar Aydın, Reyhan Hacıoğlu, Ayşe Düzen, Belma Nergiz, Felem Aker ve Jiyan Alpsar'a — disiplin soruşturması açılmış, sonrasında bu kadınlara disiplin cezaları verilmiştir. Oysa aynı gün cezaevindeki başka koşullarda etkinliklerin gece 02:00'ye kadar devam ettiği bilinmektedir. Mahpuslar yalnızca barışçıl kutlama yaptıklarını ifade etmiş, nitekim Van İnfaz Hakimliği de bu cezaları 07 Mayıs 2025 tarihinde iptal etmiştir.

Mahpusların itiraz sürecinde dile getirdiği ifadeler, cezaevi idaresinin uygulamalarının yalnızca keyfi değil, aynı zamanda sistematik ayrımcılık içerdiğini göstermektedir. Nitekim mahpuslardan Jiyan Alpsar, SEGBİS yoluyla yaptığı savunmasında şu ifadeleri kullanmıştır: “Cezaevi idaresi tarafından Kürt siyasi kadın tutsaklar olarak ceza üstüne ceza ile karşı karşıya bırakılmaktayız.”

Bu açıklama, Van T Tipi Kapalı Cezaevi'nde uygulanan disiplin yaptırımlarının, siyasi kimlik ve toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık içerdiği yönünde ciddi bir beyan niteliği taşımaktadır. Alpars'ın ifadesi yalnızca bireysel bir yakınma değil; Kürt kadın mahpuslara yönelik cezaevi politikasının ayrımcı niteliğine dikkat çeken yapısal bir eleştiridir. Bu yönüyle, cezaevi idaresinin belirli kimlik gruplarına yönelik farklı ve daha ağır muamelede bulunup bulunmadığının kapsamlı şekilde incelenmesi bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Benzer bir keyfi müdahale 21 Mart 2025 günü Newroz Bayramı'nda tekrarlanmıştır. Kadın mahpuslar bu bayramı sembolik biçimde kutlamak üzere cezaevi yönetiminden izin istemiş; kendilerine olumlu ya da olumsuz hiçbir yanıt verilmemiştir. Bu nedenle mahpuslar gazete parçalarıyla küçük çaplı bir ateş yakarak kutlama gerçekleştirmiştir. Bu eylem infaz koruma memurlarının gözetiminde gerçekleşmiş olmasına rağmen, kadınlara bu kez de "kurumda panik ve korku yaratmak" iddiasıyla disiplin cezası verilmiştir. Bu cezaya yapılan itiraz ise bu kez reddedilmiştir.

Tüm bunlara ek olarak, kadın mahpuslar, yaz mevsiminde günlerin geç kararmasına rağmen havalandırma kapılarının erken kapatıldığını, cezaevi kantinlerinde ped, saç kremi, kaliteli şampuan, bitki çayı ve cımbız gibi temel ürünlerin bulunmadığını belirtmektedir. Bu taleplerinin kurum tarafından bilinçli şekilde karşılanmadığı da yine dile getirilen şikâyetler arasındadır. Bu uygulamalar, cezaevlerinde kadınların temel ihtiyaçlarının yok sayıldığını ve ceza infazının insan onuruyla bağdaşmayan bir yapıya büründüğünü göstermektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Ceza infaz kurumlarında kültürel kimlik ve inanca dayalı sembolik kutlamaların (örneğin Newroz, 8 Mart) yasaklanmasına ilişkin genel bir iç düzenleme mevcut mudur?
- 2- Van T Tipi Kapalı Cezaevi'nde 8 Mart 2025 tarihinde yüksek sesle şarkı söyledikleri gerekçesiyle disiplin cezası verilen kadın mahpus sayısı kaçtır? Bu cezaların gerekçeleri ve türleri nelerdir?
- 3- 21 Mart 2025 tarihinde Newroz Bayramı vesilesiyle kadın mahpuslarca kurum idaresine yazılı dilekçelerle kutlama talebinde bulunulmasına rağmen, bu dilekçelere olumlu ya da olumsuz hiçbir şekilde yanıt verilmemesinin gerekçesi nedir? Cezaevi yönetiminin mahpuslardan gelen yazılı başvuruları yanıtsız bırakması, Ceza İnfaz Kurumları İdaresi

ile mahpuslar arasındaki resmi iletişim usul ve esaslarına uygun mudur? Bu durumun keyfi bir uygulama olup olmadığı Bakanlığınızca değerlendirilmiş midir?

- 4- 21 Mart 2025 tarihinde Newroz Bayramı kapsamında yapılan sembolik kutlama için “korku ve panik yaratmak” gerekçesiyle kadın mahpuslara disiplin cezası verilmiştir. Oysaki koğuş önünde bulunan infaz koruma memurlarınca söz konusu kutlamanın izlendiği, yan koğuşların gazete parçacıklarının yakıldığından dahi haberleri olmadığı iddia edilmiştir. Bu çerçevede kutlamanın gerçekleştiği sırada herhangi bir güvenlik riski ya da kurum düzenini bozucu durum tespit edilmiş midir?
- 5- Mahpuslardan Jiyan Alpsar’ın SEGBİS yoluyla yaptığı savunmada yer alan “Kürt siyasi kadın tutsaklar olarak ceza üstüne ceza ile karşı karşıya bırakılmaktayız.” ifadesi, cezaevi idaresinin uygulamalarında siyasi kimlik ve toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık yapıldığına dair ciddi bir iddiayı gündeme getirmektedir. Bakanlığınız, bu yöndeki ayrımcılık iddialarını araştırmak üzere Van T Tipi Kapalı Cezaevi’nde herhangi bir idari inceleme veya denetim çalışması yürütmüş müdür?
- 6- Cezaevi disiplin kurulları tarafından verilen kararların, ölçülülük, ifade özgürlüğü ve barışçıl gösteri hakkı gibi anayasal haklarla çelişip çelişmediği bakanlığınızca değerlendirilmekte midir?
- 7- Kadın mahpusların taleplerine rağmen cezaevi kantinlerinde ped, kaliteli şampuan, saç kremi, cımbız ve bitki çayı gibi hijyen ve bakım ürünlerinin sağlanmadığı iddiası doğru mudur? Bu ürünlerin teminiyle ilgili standartlar nelerdir?
- 8- Yaz mevsiminde günlerin geç kararmasına rağmen havalandırma alanlarının erken kapatıldığı iddiası doğru mudur? Cezaevi havalandırma saatlerinin belirlenmesinde mevsimsel farklılıklar dikkate alınmakta mıdır?
- 9- Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kadın mahpusların ihtiyaçlarına özel olarak tasarlanmış bir izleme ve denetim birimi mevcut mudur? Mevcut değilse bu yönde bir çalışmanız var mıdır?
- 10- Cezaevlerinde kadın mahpuslara yönelik toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen yapısal reformlara ilişkin bakanlığınızın 2025 yılı ve sonrası için planladığı düzenlemeler nelerdir?